

Dominika Welszyng

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
„WOKÓŁ HINDUKUSZU. OCENA INTERWENCJI
W AFGANISTANIE”**

Rozpoczęcie roku akademickiego to moment, w którym rozpoczyna się kolejny cykl wydarzeń naukowych oraz spotkań z gośćmi specjalnymi na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jedną z takich możliwości była konferencja naukowa „Wokół Hindukuszu. Ocena interwencji w Afganistanie”, odbywająca się w dniach 29–30 października 2013 r. Przedsięwzięcie rozstało zorganizowane przez Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych UJ i Koła Naukowego Bezpieczeństwa Narodowego UJ przy współpracy z Kołem Naukowym Iranistyki UJ oraz Kołem Naukowym Amerykanistyki UJ.

Konferencja w całości poświęcona była interwencji w Afganistanie, trwającej od 2001 r. Dzięki porozumieniu o wzajemnej współpracy w dziedzinie naukowej i dydaktycznej pomiędzy Dowództwem Wojsk Specjalnych a Uniwersytetem Jagiellońskim, od 2012 r. studenci krakowskiej uczelni mogli spotkać się z osobowościami środowiska wojskowego, którzy wyrazili chęć czynnego uczestnictwa w tej konferencji. To czwarta debata wyrażająca współpracę między jednostkami, zorganizowana w formie dwublokowej.

Przedsięwzięcie miało na celu przybliżenie społeczności akademickiej obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej państwa, a przede wszystkim wykazanie i ocenę czynnego zaangażowania Polski w konflikt trwający w Afganistanie.

Pierwszy dzień został przygotowany przez pracowników naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz orientalistów z innych ośrodków akademickich. Pierwsza część debaty odbyła się w sali posiedzeń Komisji Orientalistycznej UJ. Wykłady wygłosili: prof. Lutz Rzehak (Humboldt, Berlin) – „Ethnic and Linguistic

dynamics in modern Afghanistan”, dr Karolina Rakowiecka-Asgari (UJ) – „Afghanistan from iranian point of view”, mgr Mikołaj Bolczyk (UJ) – „A state without nation? Building afghan national identity”, mgr Jakub Gajda (Fundacja Pułaskiego) – „Afganistan – jaki? Globalna arena rywalizacji, regionalne rozwiązania czy zderzenie cywilizacji po 2014 r.”, prof. Anna Krasnowolska (UJ) – „Afghan slides – 1975–1977”, Khall Ariyai Nea (UJ) – „Afghan women at a glance: past, present and the future”, dr Agnieszka Kuczkiewicz-Fraś (UJ) – „Afghans in South Asia – history of contacts”, dr Mateusz Kłagisz (UJ) – „Poster as a message some remarks on Afghan propaganda posters”.

Przedsięwzięcia związane z tym dniem miały na celu wykazanie etnicznych, kulturalnych i społecznych przemian zachodzących w Afganistanie. Wykazano przemiany językowe, szczególnie języka propagandy oraz poruszono kwestię kobiet w tym państwie.

Pierwszy dzień debaty zakończył się pokazem „Uwaga: Afganistan” w Kinie pod Baranami. Wieczór otworzył pokaz unikatowych fragmentów afgańskiej Kroniki Filmowej z 1968 r. Następnie zaprezentowano krótką animację „Hitler”, autorstwa irańskiego rysownika Mohsena Hossainiego, która w zachwycający sposób podsumowała dzieje dyktatur na świecie. Na koniec wieczoru zaprezentowano wyjątkowo aktualny film Siddiqā Barmaka „Opium war” z 2008 r. Film ukazuje przykry obraz współczesnego Afganistanu, nie odchodzący od codziennych dramatów Afgańczyków i wykazuje tym samym nieudolną próbę wprowadzenia rządów demokratycznych przez siły międzynarodowe.

W drugim, głównym dniu konferencji – obrady odbyły się w sali wystawowej Auditorium Maximum UJ. Organizatorzy konferencji (w całości przygotowany przez KNBN UJ) umożliwili uczestnikom spotkanie z wybitnymi osobistościami ze środowiska wojskowego i politycznego, m.in.: Dowództwa Wojsk Specjalnych, Jednostki Wojskowej Komandosów z Lublińca, Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych. Uroczystego otwarcia dokonał dr hab. Andrzej Dudek, prof. UJ.

Cykl wystąpień prelegentów przedstawiał się następująco: panel I dotyczący aspektów militarnych: ppłk Maciej Klisz (DWS) – „Siły Zbrojne RP w operacjach wojskowych w Afganistanie w latach 2001–2013”, gen. bryg. Piotr Pata-long (DWS) – „Wojska Specjalne RP w operacjach wojskowych w Afganistanie w latach 2001–2013”, mjr dr Piotr Pietrakowski (WSOWL). Panel II dotyczący aspektów politycznych: dr hab. Aleksander Głogowski (UJ) – „Pogranicze afgańsko-pakistańskie – kryjówka terrorystów”, były konsul RP Marcin Krzyżanowski – „Postawa Polskiej dyplomacji wobec konfliktu afgańskiego w latach 2001–2012”, dr Jakub Stępień (UJ) – „Nationbuilding. Afgańska administracja publiczna w prowincji Ghazni”. Panel III dotyczył zaangażowania USA w konflikt w Afganistanie: dr Marcin Fatalski (UJ) – „Uwarunkowania amerykańskiego zaangażowania w Afganistanie w okresie rywalizacji Wschód–Zachód i jego konsekwencje”, dr Wojciech Michnik (UJ) – „Wojna w Afganistanie a inne konflikty z udziałem USA po 1989 r.”, prof. dr hab. Michał Chorośnicki (UJ) – „Nowy kształt bezpieczeństwa”.

Panel IV dotyczył środków i skutków konfliktu: mgr Jolanta Szymańska (DWS) – „Afganistan a PTSD”, mgr Tomasz Berendt (DWS) – „Grupa ds. zarządzania i rozwoju dystryktów” w ramach VII zmiany Polskiego Kontyngentu Wojskowego Afganistan”, dr hab. Artur Gruszczak, prof. UJ (UJ) – „Ekosystem konfliktu w Afganistanie – stan obecny i perspektywy rozwoju”.

Organizatorzy zadbali o wykazanie znacznego zaangażowania PKW w wojnę w Afganistanie. Pierwszy panel dotyczył aspektów militarnych operacji przeprowadzonych w Afganistanie. Ppłk Maciej Klisz, reprezentant Dowództwa Wojsk Specjalnych przedstawił prezentację multimedialną pt. „Siły Zbrojne RP w operacjach wojskowych w Afganistanie (2001–2003)”. Wystąpienie rozpoczęte zostało od przybliżenia rysu historycznego obecności SZ RP, począwszy od włączenia PKW w skład sił sojuszu, po objęcie bazy w White Eagle w Bagram, objęcie odpowiedzialności za prowincję Ghazni, aż po rok obecny, gdy polscy żołnierze przekazali odpowiedzialność za prowincję afgańskim służbom. Uczestnicy mogli dowiedzieć się o militarnych zadaniach i obowiązkach żołnierzy i usłyszeć o efektach ich działań, na których skupił się ppłk Kalisz. Nakreślony został pozytywny wpływ na bezpieczeństwo Polski, podwyższenie zdolności operacyjnej, osiągnięcie najwyższych standardów światowych oraz potwierdzenie znaczenia jako ważny członek NATO przez pododdziały SZ RP.

Na przedstawieniu misji specjalnych na Haiti, w Kosowie, historii polskiego PKW w Afganistanie, szkoleniu afgańskich jednostek antyterrorystycznych, zadaniach i sukcesach polskich operatorów działających w Zadaniowych Zespołach Bojowych skupił się gen. bryg. Piotr Patalong, w prezentacji „Wojska Specjalne RP w operacjach wojskowych w Afganistanie (2001–2013)”. To właśnie dzięki polskim komandosom oraz służbom specjalnym tj. wywiadu i kontrwywiadu wojskowego doprowadzono do uwolnienia afgańskiej parlamentarzystki Faribi Kakar z rąk terrorystów. Generał odniósł się do obecnego kształtu misji oraz do przyszłości ISAF SOF po 2014 r.

Kolejny panel konferencji skupiony został na zagadnieniach politycznych. Wystąpienie dotyczące „Pogranicza afgańsko-pakistańskiego – kryjówka terrorystów” rozpoczął dr hab. Aleksander Głogowski. W ciągu kilkunastu minut słuchaczom został nakreślony obraz z czasów kolonialnych sztucznej granicy „Af-Pak”, praktycznie nieistniejącej dla talibów. Zilustrowana została kwestia niemożliwości uszczelnienia granicy, kontrolowanej przez kartele narkotykowe i mafię transportową. Istotny punkt wystąpienia to chęć zwrócenia uwagi na konflikt afganistańsko-pakistański, pomimo odwracania uwagi od niego na rzecz konfliktu pakistańsko-indyjskiego oraz ambicjonalne podejście Pakistanu do zdobywania wpływów w Kabulu.

Następnym prelegentem był Marcin Krzyżanowski, były konsul RP w Kabulu. Zaprezentował wykład pt. „Postawa polskiej dyplomacji wobec konfliktu afgańskiego w latach 2001–2012”. W skrócie omówiona została historia polsko-afgańskich relacji o charakterze politycznym począwszy od roku 1927 r. Szczeg-

gólna uwaga została zwrócona na niechęć polskich przedstawicieli politycznych do angażowania się z własnej woli w konflikt oraz na wywierany na Polskę nacisk ze strony NATO i UE. Czynne działanie przedstawicieli RP rozpoczęło proces „podnoszenie polskiej flagi w Afganistanie”, skutkując pomocą w opracowywaniu kierunków rozwoju Afganistanu jako państwa nowoczesnego i zagospodarowywania funduszy przekazanych na rozwój. Przedstawione determinanty polskiej dyplomacji w Afganistanie zostały ocenione negatywnie, gdyż wynikały one nie z chęci udzielenia pomocy państwu owianego konfliktem, a promocji.

Dr Jakub Stępień omówił podstawowe punkty systemu politycznego, skupiając uwagę na dualizmie władzy w prowincjach tego państwa – władzy rządowej, gubernatorskiej, samorządowej i opozycyjnej. Szczegółowo został omówiony podział władzy w prowincji Ghazni, gdzie odpowiedzialność do maja 2013 r. ponosiła Polska. Omówionych zostało kilka instytucji samorządowych w tej prowincji. Wykazane zróżnicowanie etnicznie i brak skłonności do współpracy to elementy uniemożliwiające efektywną pracę administracji rządowej. Poruszył istotny problem w afgańskim społeczeństwie jakim jest korupcja na wszystkich szczeblach administracyjnych.

Trzecia część konferencji w całości przeprowadzona została przez pracowników naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego i obejmowała tematykę zaangażowania USA w interwencje. Panel rozpoczął swoim wystąpieniem prof. dr. hab. Michał Chorośnicki, omawiając tym samym nowy kształt bezpieczeństwa, zwracając uwagę na zanikanie podziału bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, przenikanie się sektorów cywilnych i wojskowych. Stawiał pytania dotyczące aktualnie obowiązującego zakazu użycia siły i groźby jej użycia, adekwatności w obliczu panujących okoliczności, sytuacji na arenie międzynarodowej i stosowanych środków. Wykład podsumował określeniem nowego kształtu bezpieczeństwa jako zintegrowanego bezpieczeństwa prewencyjno-interwencyjnego, łączącego aspekty militarne i cywilne.

Dr Marcin Fatalski odniósł się do początków obecności USA w Afganistanie, zaznaczając, że obecność zaczęła się jeszcze przed interwencją radziecką w 1979 r. oraz, że USA kontynuowało swoją polityki nawet po wkroczeniu ZSRR.

Ostatni panel konferencji dotyczył środków i skutków konfliktu. Pierwszym prelegentem była mgr Jolanta Szymańska z Dowództwa Wojsk Specjalnych, poruszająca niezwykle istotne zjawisko, jakim jest PTSD, czyli Zespół Stresu Pourazowego. Wykazała, że nie da się jednoznacznie zdiagnozować i całkowicie wyleczyć tego zaburzenia. Opisała istotne różnice pomiędzy PTSD a ASD, czyli Zespołem Ostrego Stresu, który mija do 30 dni po zdarzeniu. Żołnierze narażeni są na PTSD, ponieważ praca ich jest związana z długotrwałym napięciem psychicznym, widokiem rannych lub zabitych kolegów, uczestnictwa w licznych akcjach z użyciem broni, a nie z zagrożeniem militarnym. Omówione zostały symptomy wyczerpania walką, wynikające z działania żołnierzy w ekstremalnych warunkach. Podkreślano wagę nieustannego badania żołnierzy, podjęcia zróżnicowanych szkoleń aż po

indywidualne odreagowanie silnych emocji przez samego żołnierza. Wystąpienie to wzbudziło najwięcej emocji, uzmysławiając uczestnikom, jak istotny jest to problem nie tylko ze względu na samych żołnierzy, ale i ich rodziny. Podczas panelu dyskusyjnego rozwiła wszelkie wątpliwości związane z PTSD.

Następnym elementem konferencji było wystąpienie mgr Tomasza Berendta, który z własnego doświadczenia przedstawił działalność „Grupy ds. zarządzania i rozwoju dystryktów w ramach VII zmiany PKW w Afganistanie”. Był on członkiem grupy od 2010 r., dzięki temu zwrócił uwagę uczestnikom na strukturę, zadania (tj. spotkania z przedstawicielami sił bezpieczeństwa i administracji lokalnej, zbieranie informacji, koordynowanie bezpieczeństwa w prowincji oraz przygotowań do wyborów, jak również logistyczne wsparcie tego przedsięwzięcia) i liczebność jednostki. Prezentacja prelegenta została wsparta relacją fotograficzną i osobistymi przemyśleniami.

Ostatnim wystąpieniem na konferencji był wykład dr. hab. Artura Gruszcza, prof. UJ. Nacisk położony został na konieczność zmiany afgańskiego ekosystemu jako całości kształtu powiązanych ze sobą elementów zarządzania, mających na celu ograniczenie konfliktu. USA i sojusznicy mają istotny wpływ na zmianę statusu Afganistanu, a jednocześnie maksymalizację wpływów. Perspektywą rozwoju dla nowego ekosystemu jest wycofanie sił ISAF i USA z Afganistanu. Wysunął on przypuszczenie, że osią nowego ekosystemu stanie się porozumienie bilateralne USA–Afganistan.

Konferencja naukowa była okazją do skonfrontowania założeń, doświadczeń, planów, prognoz i stanu faktycznego. Każdy panel zakończony był żywą dyskusją. Najczęściej uczestnicy zadawali pytania dotyczące kwestii przyszłości Afganistanu, gdy zostaną wycofane wojska ISAF. Szczególne zainteresowanie wzbudziły sukcesy polskich żołnierzy w operacjach. Dla uczestników konferencji istotne znaczenie miało odwoływanie się prelegentów do własnych doświadczeń. Zagadnienia poruszone podczas konferencji, jak i liczne pytania uczestników, mogłyby stać się odrębnym tematem kolejnych konferencji. Niezwykle wartościowe opinie i pozytywne wrażenia prelegentów i uczestników wyrażają wysoki poziom organizowanych przez Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych oraz Koło Naukowe Bezpieczeństwa Naukowego przedsięwzięć, okazując tym samym zapotrzebowanie społeczności naukowej na tego typu spotkania.